

Mariusz Ciszek

"Bioetyka : zagadnienia wybrane",
Wojciech Słomski, Warszawa 2007 :
[recenzja]

Studia Ecologiae et Bioethicae 6, 636-638

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

skupiła swoją uwagę na patriotyzmie i religijności pisarki podkreślając „tradycyjne wartości” autorki (s. 35-36). Pan E. Grott prezentuje osobowość pedagogiczną Teodozji Jagłowskiej. Poprzez analizę metod i perfekcyjnego podejścia nauczycielki do swoich podopiecznych ukazuje ideał nauczyciela – pedagoga (s. 37-42). Ostatnia część wstępu poświęcona jest natomiast językowemu portretowi Pani Jagłowskiej. Posługując się fragmentami tekstów Pani K. Długosz- Kurczabowa odkrywa jej romantyzm i niezwykłą emocjonalność. W opracowaniu tym dokonana jest ponadto charakterystyka zasobu leksykalnego Pamiętników Pani Teodozji, skupiona przede wszystkim na częściach mowy, które z upływem lat zmieniły swoje znaczenie (s. 43-59).

Po tak przygotowanym zapleczu czytelnik może zacząć zagłębiać się w bogate treściowo i przepełnione emocjami *Pamiętniki, Wspomnienia i Opowiadania* Teodozji Jagłowskiej i zakończyć na *Pamiętniku Szkolnym* Zofii Grabowskiej.

Agnieszka Bernadkiewicz

Wojciech Słomski, *Bioetyka: zagadnienia wybrane*, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania, Warszawa 2007, ss. 181

Bioetyka nazywana również etyką medyczną, to dyscyplina naukowa, o charakterze interdyscyplinarnym, ponieważ integruje w swym zasięgu nauki filozoficzne, jak i biomedyczne. Jej początki sięgają lat siedemdziesiątych XX wieku, a współcześnie śmiało wkroczyła na te obszary oceny etycznej ludzkiego postępowania, które były pomijane przez dotychczas uprawianą tzw. etykę tradycyjną. Bioetyka podejmuje się bowiem oceny zawiłych i kontrowersyjnych etycznych dylematów współczesnej medycyny, takich jak: inżynieria genetyczna i biotechnologia (w tym klonowanie), eksperymenty medyczne, eugenika, aborcja, eutanazja, problemy niepełnosprawnych, sztuczne metody prokreacji, biopolityka, problemy zawodowej etyki lekarskiej, a także etyka środowiskowa. Należy nadmienić, iż Ośrodek Bioetyki Instytutu Etyki Josepha i Rose Kennedych w Waszyngtonie zarejestrował już 22 subdyscypliny wchodzące w skład bioetyki. Ich szczegółowy wykaz został opublikowany w 1994 roku w czasopiśmie „Ethos” wydawanym przez Instytut Jana Pawła II KUL w Lublinie.

Naturalnie przedmiot badań tej dyscypliny wciąż poszerza swój zakres. Wynika to z faktu, że współczesne problemy medycyny wynikają z dynamicznego rozwoju nauk, głównie przyrodniczych i technicznych, które dostarczają coraz to nowych moralnych wątpliwości. Nic dziwnego, że sytuacja ta zrodziła zainteresowanie refleksją etyczną, szczególnie zaś bioetyką, która obecnie jest jednym z bardziej popularnych obszarów uprawiania etyki, i to nie tylko przez profesjonalnych filozofów czy teologów, ale również lekarzy, biologów, a także ekologów i prawników. Od bioetyków wymaga się bowiem udzielenia odpowiedzi, ewentualnie dostarczenia podstawowych wskazówek, jak w praktyce rozwiązywać moralne i zawiłe problemy, które zrodziła nam współczesna medycyna.

Recenzowana książka Wojciecha Słomskiego¹, którą chciałbym zarekomendować Czytelnikom, zdaje się wychodzić właśnie naprzeciw tego typu oczekiwaniom. Struktura książki nie została zbudowana na bazie rozdziałów, lecz na podstawie autonomicznych problemów, z których każdy stanowi oddzielny filozoficzny esej tudzież artykuł. Umożliwia to odbiorcy na wybiórcze korzystanie z książki, w przypadku, gdyby nie był on zainteresowany przeczytaniem całości monografii.

Autor na kartach swojej pracy, podjął się wyjaśnienia następujących wybranych zagadnień, z zakresu etyki medycznej: *Bioetyka, Aborcja, Eutanazja, Kara śmierci, Kontrola genetyczna, Klonowanie, Problemy płciowości, Transplantacja i Etyka lekarska*. Ponadto książka została poprzedzona *Wstępem*, na łamach którego filozof scharakteryzował pojęcie sytuacji moralnej oraz ukazał relacje etyki do innych dziedzin filozofii. Natomiast w *Zakończeniu* Autor dzieli się swoimi przemyśleniami na temat roli filozofii w XXI wieku. Całość książki wieńczy bogata i dobrze dobrana *Bibliografia* oraz *Aneks*, w którym zamieszczono obowiązujący w Polsce *Kodeks Etyki Lekarskiej* wraz z *Przyrzeczeniem Lekarskim*.

Jednym z wielu walorów książki jest wartościowe i słuszne podejście Autora w analizie podjętych treści. Z autopsji wiem, że w wielu książkach z zakresu bioetyki, ich autorzy (zwłaszcza ci bez wykształcenia filozoficznego) popełniają błąd, który polega na przedstawianiu w sposób zbyt obszerny i nieproporcjonalny szczegółowych kwestii o charakterze biologiczno-medycznym, kosztem ich filozoficzno-etycznej wykładni. Takiego błędu W. Słomski nie popełnił, ponadto jest on zdania, że w tego typu publikacjach należy znaleźć przysłowiowy złoty środek „pomiędzy dwoma skrajnościami, z których jedna sprowadza się do pojmowania bioetyki jako dyscypliny *stricte* filozoficznej, dla której liczą się wyłącznie problemy i rozstrzygnięcia teoretyczne i która nie bierze (lub stara się nie brać) pod uwagę praktycznych implikacji własnych wyników, oraz drugą, polegającą na traktowaniu bioetyki niemal jako części medycyny, jako technicznej biegułości w rozwiązywaniu etycznych problemów pojawiających się w praktyce medycznej” (s. 35).

Zaletą monografii jest także jej klarowny język, który nie został „najeżony” specjalistyczną terminologią, z zakresu nauk filozoficznych. Publikacja ta może więc z powodzeniem stanowić wartościowy podręcznik czy też skrypt z zakresu bioetyki, dla osób bez filozoficznego przygotowania. Natomiast filozofom książka ta również przyniesie pożytek, ponieważ może ich zaznajomić z podstawowymi stanowiskami (ich mocnymi i dyskusyjnymi stronami), jakie współcześnie zaznaczyły się w rozwiązywaniu spornych problemów bioetyki. Autor w sposób logiczny i metodyczny obnaża zwłaszcza słabe strony oraz błędy w rozumowaniu, które stały się udziałem przedstawicieli tych stanowisk. Co ważne analizując podjęte problemy etyczne W. Słomski stara się również zachować pełny obiektywizm, unikając przy tym homiletycznego czy moralizatorskiego tonu, jaki czasami udziela się innym autorom.

¹ Autor książki Wojciech Słomski jest profesorem zwyczajnym zatrudnionym w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Warszawie, w której pełni również funkcję kierownika Katedry Filozofii.

Na podstawie dotychczasowych uwag należy przyjąć, iż książka Wojciecha Słomskiego jest pozycją wartościową i udaną. Wydaje mi się jednak, że Autor w swoim wyborze mógłby w osobnym rozdziale otwierającym książkę, przybliżyć w sposób bardziej wyczerpujący teoretyczne założenia podstawowych kierunków etycznych, na podstawie których etycy najchętniej oceniają dziś, moralne problemy medycyny. Mam tu na myśli, personalizm chrześcijański oraz opozycyjny względem niej utilitaryzm, a także etykę I. Kanta. Pomimo tego zastrzeżenia należy ostatecznie podsumować, że recenzowana książka zasłużyła na pozytywną ocenę, i jest ona godna polecenia filozofom, lekarzom i biologom oraz studentom, nie tylko zresztą filozofii, ale i innych dziedzin, zwłaszcza nauk medycznych, przyrodniczych i humanistycznych.

Monografia ta wypełnia także pewne zapotrzebowanie na naszym naukowym rynku wydawniczym, na którym od dawna brakuje tak wyważonej i kompetentnie napisanej pracy.

Mariusz Ciszek

Piotr Aszyk, *Granice Leczenia*, Wyd. Rhetos, Warszawa 2006, s. 207

Autor prezentowanej książki jest dyrektorem Europejskiego Centrum Komunikacji i Kultury w Warszawie. Wykłada etykę i bioetykę na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie oraz w Wyższej Szkole Filozoficzno – Pedagogicznej Ignatianum w Krakowie.

Napisał wiele artykułów oraz monografii z dziedziny etyki i bioetyki.

Autor swą pracę poświęcił etycznym aspektom działań określanych jako odstąpienie od interwencji medycznych, zwięźczeniem rozważań jest etyczna ocena takich aktów, które podejmowane są w terminalnej fazie choroby. To wynik namysłu nad obszarem ludzkiego życia, które naznaczone jest bólem i cierpieniem, a na wyzdrowienie nie ma uzasadnionych nadziei. Poprzez odstąpienie od interwencji medycznych w terminalnej fazie choroby autor rozumie niepodjęcie terapii, bądź przerwanie tej już rozpoczętej, co może być sprzężone ze śmiercią chorego. Jednak należy pamiętać, iż nie oznacza odstąpienia od pacjenta w jego cierpieniu. Istnieją interwencje, z których należy zrezygnować, ale nie jest to równoznaczne z pozostawieniem chorego bez opieki. Jeżeli leczenie przyczynowe nie daje szans powodzenia, należy skupić uwagę na niwelowaniu negatywnych skutków choroby i zapewnieniu pacjentowi maksymalnego komfortu. Medycyna współczesna dysponuje ogromnym zapleczem paliatywnych metod postępowania, jednak oprócz likwidacji bólu i innych fizjologicznych efektów choroby należy zapewnić pacjentowi odpowiednie wsparcie psychiczne i duchowe.

Książka składa się z trzech rozdziałów. Pierwszy z nich został poświęcony na rys historyczny kształtowania się poglądów medycznych i etycznych na kwestię odstą-